

5. Melnychuk O. S. (1974), *Dictionary of foreign words*, Kyiv, 776 p.
6. Dmytrychenko L. I., Chunikhina T. S., Dmytrychenko L. A., Khimchenko A. N. (2010), *Corporation in the system of public production*, monograph, ООО «Skhidnyi vydavnychiy dim», Donetsk, 220 p.
7. Pye R. (1998), Foreign direct investment in Central Europe: experience of major Western investors, *European Management Journal*, № 4, pp. 378-389.
8. Feld L. P., Heckemeyer J. H. (April 2011), FDI and taxation: a meta-study, *Journal of Economic Surveys*, Vol. 25, Issue 2, pp. 233-272.
9. Contessi S., Weinberger A. (March/April 2009), Foreign Direct Investment, Productivity and Country Growth: An Overview, *Federal Reserve Bank of St. Louis Review*, № 91 (2), pp. 61-78.
10. Five better Russian business-incubators. Help business, available at: <http://helpbusiness.ru/vibir-variantu-startu/pyat-krashhix-rosijskix-biznes-inkubatoriv.html>.

© Негрич Ольга

Надійшла до редакції 10.01.2013

УДК 338.45

НЕФЬОДОВА ЮЛІЯ,

*кандидат економічних наук, доцент кафедри інвестиційного менеджменту
Донецького національного університету економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського*

ОЛФІРОВА ЮЛІЯ,

*кандидат економічних наук, доцент кафедри контролю і аналізу господарської діяльності
Донецького національного університету економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського*

КОМПЛЕКС ЗАХОДІВ ДЛЯ РОЗВИТКУ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

У статті розглянуто переваги та недоліки розвитку вітчизняної легкої промисловості, комплекс заходів для українських підприємств у межах світової посткризової практики. Проаналізовано можливості дієвого впливу суб'єктів інвестиційного середовища на споживчий попит.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційне середовище, легка промисловість, споживчий попит.

Постановка проблеми. Легка промисловість посідає провідне місце серед галузей промисловості, що забезпечують виробництво товарів народного споживання. Продукція галузі спрямована безпосередньо на споживчий ринок. Вона є потенційно важливим джерелом податкових надходжень у бюджет, має високий рівень доданої вартості, низьку енерговитратність, достатньо короткий період обігу капіталу та значний експортний потенціал. Легка промисловість є й однією з основних галузей соціального спрямування, розвиток якої є необхідною умовою підвищення рівня життя населення, а більшість підприємств галузі є структуротвірними для міст та регіонів. Окрім того, вона забезпечує можливість створення значної кількості дешевих робочих місць.

Продукція галузі має ємний внутрішній ринок, який набагато випереджає ринки побутової електроніки, легкових автомобілів і багатьох інших товарів за рівнем споживання продукції. Однією з особливостей продукції галузі є висока залежність від уподобань споживачів, які змінюються під впливом моди, а це вимагає високої гнучкості в при-

стосуванні до змін попиту, яка забезпечується організаційно-фінансовою здатністю до модернізації виробництва.

У сучасних умовах посткризового становлення економіки країни важливим завданням є розгляд основних переваг та недоліків розвитку галузі, виявлення основних заходів регулювання легкої промисловості, які сприятимуть підвищенню ефективності діяльності суб'єктів господарювання.

Останні дослідження й публікації з проблеми. Дослідженню стану й проблем розвитку вітчизняної легкої промисловості присвячено роботи А. П. Гречан, С. Б. Довбні, Т. О. Єрмолаєвої, О. Луговського, О. Луговської, А. А. Мазаракі, І. Д. Падеріна, Г. Г. Савіна, І. Свачій, В. Худицького, Ю. В. Чорного та ін. Особливості перебігу інвестиційного процесу розглянуті в авторів Д. Норткотта, Т. Левітта, у тому числі в легкій промисловості України - у працях учених-економістів С. С. Аптекаря, І. В. Колоса, І. М. Кулініч, Л. А. Ляховича, Ю. В. Махнорилова, Г. Г. Савінової, В. Ф. Столярова, Ю. В. Чорного, Ю. Ю. Ямко та ін. [1-8].

Метою статті є формування основного комплексу заходів, необхідних для подальшого розвитку підприємств легкої промисловості України, на основі їх усебічного вивчення.

Виклад основного матеріалу. Легка промисловість - це комплексна галузь, що включає майже 20 підгалузей, які можуть бути об'єднані в три групи: текстильна, у тому числі бавовняна, лляна, вовняна, шовкова, трикотажна; швейна; шкіряно-взуття та хутрова [8].

На відміну від галузей важкої промисловості (наприклад, металургії та хімічного виробництва), трансформаційні зрушення в легкій промисловості виявилися неефективними. Підтвердженням цієї тези є сучасний стан галузі як результат посткризового явища, що виникло у зв'язку з ринковими перетвореннями в Україні, включаючи катастрофічне скорочення рівня обсягів виробництва, кількості підприємств та працівників, рівня інвестування в модернізацію підприємств тощо. Галузь на сьогодні демонструє чи не найнижчі показники динаміки темпів розвитку, рівня рентабельності, середньої заробітної плати тощо.

Вітчизняні підприємства не забезпечують навіть наповнення мінімального споживчого кошика набором із відповідних непродовольчих товарів для основних соціальних і демографічних груп населення. Наявна проблема неповноти й недостовірності статистичного обрахунку споживання продукції легкої промисловості в країні не дозволяє компетентно відповісти на запитання про споживання вітчизняної продукції в країні. Та в цілому проблема встановлена - на споживчому ринку переважає продукція тіньового виробництва, "сірого" імпорту (контрабанда) та товари "секонд-хенд".

Головною особливістю галузі є робота за давальницькими (толінговими) схемами.

Беручи до уваги високу інтернаціоналізацію світової галузі легкої промисловості, увесь комплекс проблем виробництва в країні можна пояснити відсутністю ланцюга: сировина - продукція - збут. Найгостріші на сьогодні проблеми галузі - дефіцит сировини (як первинної (наприклад, бавовни), так і напівфабрикатів (тканин, фурнітури тощо); відсутність виробництва в Україні спеціалізованого устаткування та запчастин до нього, що створює високу імпортозалежність, збільшує витрати на виробництво та суттєво зменшує конкурентоспроможність продукції як на вітчизняному, так і на зовнішньому ринках; відсутність оборотних коштів для придбання сировини за кордоном.

Недосконала й агресивна податкова система української держави як основний формотворчий чинник інвестиційного середовища підприємств легкої промисловості діє як дезактиватор на інвестиційний процес у галузі через нерентабельність легального виробництва, чинну митно-тарифну політику, проблеми з відшкодуванням ПДВ тощо.

Якщо досліджувати підприємства легкої промисловості на наявність інвестиційного потенціалу, то акцентується ще одна не менш важлива проблема - брак власного капіталу і, як наслідок, низька конкурентоспроможність.

На фактори інвестиційного середовища суттєво впливає податкова політика держави. Поділ сімнадцяти досліджуваних підприємств за формою оподаткування на дві групи (на загальних умовах і за спрощеною схемою) та подальший аналіз фінансових показників їх функціонування, а також розрахунок

рейтингу інвестиційної привабливості методом комплексної оцінки підтвердив наявність тенденції ефективного функціонування підприємств зі спрощеною системою оподаткування. Отримані висновки дають змогу виділити головний напрям покращення умов інвестиційного середовища - удосконалення системи оподаткування підприємств легкої промисловості.

Проведений комплексний аналіз сучасного стану інвестиційного середовища підприємств легкої промисловості виявив суттєві економіко-організаційні перешкоди для активізації інвестиційних процесів. Більша частина реально вкладених у галузь коштів належить вітчизняним підприємцям. Зазначимо, що їх загальна величина є несуттєвою та далеко не достатньою для перелому кризової ситуації й для відновлення поступального розвитку галузі. Іноземних інвесторів не влаштовують умови інвестиційного середовища - нестабільність та недосконалість українського законодавства, високі ризики, пов'язані з такою ситуацією; нерозвинуте організаційно-інфраструктурне забезпечення процесу виробництва та продажу товарів легкої промисловості тощо.

Зважаючи на всі переваги розвитку легкої промисловості, якими, зокрема для України, є задоволення ємного внутрішнього споживчого ринку товарами відповідної якості, сприяння зайнятості населення (переважно жінок), збільшення сукупного інвестиційного попиту в державі, забезпечення податкових надходжень у бюджеті різних рівнів тощо, вважаємо, що першочерговим завданням постає забезпечення умов для формування сприятливого інвестиційного середовища в галузі для забезпечення ефективної роботи виробників легкої промисловості з метою залучення вітчизняних та іноземних капіталів на підприємства галузі.

Формування умов інвестиційного середовища підприємств галузі пов'язано, по-перше, із вирішенням організаційних завдань і визначенням пріоритетів розвитку галузі на державному рівні, програмами й планами розвитку галузі, а по-друге, зі стратегічними та тактичними завданнями розвитку відповідного регіону.

Із загостренням світової економічної ситуації в країні в умовах посткризового стану розроблені плани регулювання реструктуризації та підйому легкої й текстильної промисловості, а також виробництва обладнання (наряду з іншими галузями). До ключових моментів цього плану віднесено такі напрями: розширення міського та сільського споживання; збільшення ефективного постачання всередині країни; поліпшення зовнішньоторговельних послуг; збереження частки на експортному ринку; прискорення технічного прогресу; фокус на просуванні націоналізації виробництва устаткування та індустріалізації ключових технологій; просування енергозбереження й скорочення відходів, а також екологічної охорони; розвиток сфери безпеки харчових продуктів; посилення створення власних брендів, підтримка трансрегіонального поглинання й перегрупування масштабних підприємств для підвищення індустріальної концентрації; поліпшення політичного керівництва, просування індустріального переміщення, культивування й розвиток спеціальних зон та індустріальних блоків легкої промисловості; посилення управління підприємствами, усебічне підвищення якості продукції легкої промисловості [2].

Головною підтримкою галузі у світі є державна фінансова допомога у вигляді пільгових кредитів. У цілому весь комплекс заходів, який можна застосувати до українських підприємств у межах світової антикризової практики, можна звести до таких чотирьох блоків: 1) стимулювання попиту споживачів; 2) фінансова підтримка виробників та виробників-експортерів (надання субсидій, дотацій, пільгових кредитів, податкових канікул, стимулювання модернізації виробництва, впровадження інноваційних технологій тощо); 3) блок-допомога в підвищенні ефективності виробництва (надання консультативної підтримки та захисту галузевим асоціаціям, підвищення кваліфікації керівників тощо); 4) блок-сприяння розвитку торговельних відносин (розвиток бренд-маркетингу, культивування й розвиток спеціальних зон та індустріальних блоків легкої промис-

ловості, укладання угод про свободу торгівлі, розвиток торговельних мереж) [2].

Порівняння напрямів державного регулювання галузі із загальносвітовими свідчить:

1. Насамперед - щодо блоку стимулювання попиту споживачів. Задекларовані заходи з підтримки й розвитку української галузі не містять пропозицій і розробленого механізму стимулювання попиту споживачів на вітчизняну продукцію. Зрозуміло, що ці питання більше знаходяться не в площині виробництва товарів легкої промисловості, а стосуються загальноекономічних категорій, а саме: сукупних витрат сектора домогосподарств, рівня ВВП, економічного зростання та ін. Розглянемо детермінанти споживчого попиту й відзначимо можливість дієвого впливу на них на державному, галузевому рівнях та рівні підприємства (табл. 1).

Таблиця 1. - Аналіз можливостей дієвого впливу суб'єктів інвестиційного середовища на споживчий попит

Детермінанти попиту	Тенденція зміни попиту	Дієвий вплив з боку держави	Дієвий вплив з боку галузі	Дієвий вплив з боку підприємства
Мікроекономічний рівень				
Відповідність галузевим стандартам	пряма	+	+	+
Відповідність тенденціям моди	пряма			+
Висока якість нової продукції	пряма			+
Забезпечення гарантійного та сервісного обслуговування нової продукції	пряма			+
Величина витрат на наукові дослідження	пряма	+	+	
Технічний рівень підприємства-виробника нової продукції	пряма	+	+	+
Швидкість освоєння	пряма		+	+
Транснаціональний рівень галузі	пряма	+	+	
Ціна	зворотна	+	+	+
Система продажів	пряма		+	+
Витрати на рекламу	пряма			+
Рівень професійної підготовки кадрів	пряма	+	+	+
Макроекономічний рівень				
Політична обстановка	специфічна	+		
Правова база	пряма	+		
Технічний прогрес	пряма	+	+	+
Співвідношення на ринку імпортованої та вітчизняної продукції	специфічна	+		
Прибутки споживачів	пряма	+		
Наявність замінників	зворотна		+	+

Споживчі детермінанти розподілені на мікрорівень та макрорівень. Серед усіх детермінант виділяється група таких, на які можна дієво впливати як із боку держави, так і з боку галузевих організацій і самих підприємств (у таблиці позначено "+"). Проте слід пояснити, що такий вплив має нерівнозначний характер. Розглянемо це на прикладі такої детермінанти, як "відповідність галузевим стандартам". Держава визначає рівень якості вказаних стандартів і разом із галузевими організаціями здійснює контроль над їх впровадженням та дотриманням. Підприємство ж лише підпорядковує свою діяльність під вказані стандарти, і їх вплив у такому разі знаходиться в площині запровадження більш високої системи якості своєї продукції.

Від підприємства залежить вибір асортименту товару (детермінанта "мода"), дотримання якості продукції, забезпечення гарантійного й сервісного обслуговування, швидкість освоєння інновації (за

сприяння галузі), організація системи продажів тощо.

Та разом із тим, ефективність діяльності підприємств залежить від державного впливу.

Так, наприклад, для більшості підприємств впровадження власних наукових досліджень неможливе, тому це є прерогативою держави (галузі); технічний рівень виробництва в цілому залежить від амортизаційної політики держави; рівень професійної підготовки кадрів також підпадає під прямий вплив держави; держава регулює зовнішньоекономічну торговельну політику. І лише на державному рівні створюються політико-правові передумови для продуктивної діяльності, технічного прогресу та підвищення достатку населення.

Тому вважаємо, що на державному рівні можливий прямий та опосередкований вплив на споживчий попит через окреслені детермінанти. Ці напрями повинні втілюватись у законодавчо означені та практично реалізовані заходи.

2. Що стосується фінансової підтримки виробників, слід говорити лише про існування пропозицій декларативного характеру. Практична ситуація вказує на відсутність ефективного дієвого механізму надання пільгових кредитів підприємствам галузі, відсутнє пряме фінансування-субсидування підприємств галузевого комплексу через складну економічну ситуацію в державі.

3. У галузі організаційно сформована консультативна підтримка (наприклад, асоціація Укрлегрпром). На нашу думку, центральним напрямом роботи асоціації має стати (і про це свідчить позитивний досвід Франції) підвищення кваліфікації керівників підприємств.

4. Останньому блоку напрямів сприяння активізації діяльності в легкій промисловості, а саме - сприянню розвитку торговельних відносин, національним законотворенням приділено недостатньо уваги. Для успішної роботи галузі має чітко спрацювати ланцюговий механізм: сировина - виробництво - збут. Практичний аналіз засвідчив низьку ефективність маркетингової політики підприємств галузі. Недостатньо використовуються мережеві структури для продажів, відсутні центри гуртової торгівлі з повним асортиментом від тканин і фурнітури до готових виробів, недостатньо практичного досвіду для створення та "просування" власного бренду одягу, не розвиваються спеціальні зони й індустріальні блоки легкої промисловості.

Ефективність протікання інноваційної діяльності залежить від достатньої активності інвестиційного процесу на підприємстві. І, по суті, більша частина віднесених у [1] зовнішніх інноваційних можливостей формує досліджуване нами інвестиційне середовище. Зазначений у тій же роботі "...інноваційний потенціал підприємства, який характеризується сукупністю різних ресурсів, спроможністю менеджменту досягати високих результатів при реалізації інноваційного потенціалу за допомогою розвинутих зовнішніх компетенцій підприємства, які здатні забезпечити підприємству суттєві конкурентні переваги в ринковому середовищі...", таким чином, залежить від умов інвестиційного середовища.

Висновки

1. Для подальшого розвитку легкої промисловості України необхідна розробка перспективних напрямків технічного оновлення галузі, створення технологічного центру для підприємств галузі. До його функцій можна віднести поширення інформації про передові технології, проведення тренінгів технологів, надання зразків устаткування для пошиття одягу та текстилю.

2. Головні конкурентні переваги підприємств легкої промисловості може забезпечити лише активна інноваційна політика шляхом реалізації внутрішніх і зовнішніх чинників інноваційних можливостей.

До внутрішніх, передусім, відносять ноу-хау, унікальні технології, що спроможні створювати конкурентоспроможні товари широкого вжитку; якісно відпрацьовані й ефективні бізнес-процеси; залучення кваліфікованого персоналу, який потребує постійної підготовки внаслідок короткого життєвого циклу товарів легкої промисловості.

До зовнішніх можливостей пропонується віднести: кваліфіковане управління взаємовідносинами з клієнтами; наявність стійких зв'язків із постачальниками та споживачами; наявність зв'язків із місцевими й галузевими органами державного управлін-

ня, які створюють можливості для лобювання своїх інтересів; наявність стійких зв'язків із фінансовими інститутами й інвесторами, які сприятимуть забезпеченню зовнішнього фінансування підприємства в необхідному обсязі, у короткі терміни й за прийнятною ціною.

3. Можливості дієвого впливу суб'єктів інвестиційного середовища на споживчий попит залежать від дій держави, галузі та підприємства з урахуванням розподілу споживчих детермінант на мікрорівень і на макрорівень. При цьому встановлено, що серед усіх детермінант виділяється група таких, на які можна ефективно впливати як із боку держави, так і з боку галузевих організацій і підприємств, маючи пряму тенденцію зміни попиту. Так, найбільш вагомий вплив отримано при оцінці відповідності нової продукції галузевим стандартам, технічному рівню підприємства-виробника, рівню професійної підготовки кадрів та технічному прогресу, де держава визначає рівень якості перерахованих показників, здійснює контроль над їх провадженням та дотриманням. Підприємство ж лише підпорядковує свою діяльність детермінантам попиту; ціна має зворотню тенденцію зміни попиту, тобто залежить від попиту та пропозиції на мікроекономічному рівні. Рівень впливу держави та галузевих організацій спостерігається з урахуванням показника величини витрат на наукові дослідження та на транснаціональному рівні галузі. Підприємство не підпорядковує своїй діяльності підказані детермінанти. Однак є група детермінант попиту, де суб'єкти господарювання мають можливість самостійно впливати на них з урахуванням тенденцій зміни попиту: відповідність тенденціям моди, висока якість нової продукції, забезпечення гарантійного та сервісного обслуговування нової продукції, система продажів, витрати на рекламу.

Перспективами подальших досліджень у цьому напрямі є аналіз стратегії підвищення інвестиційної привабливості підприємств, регіону на різних рівнях управління, який окреслює основні етапи формування умов інвестиційного середовища для ефективного функціонування підприємств легкої промисловості.

ЛІТЕРАТУРА

- Гречан А. П. Методологічні основи розвитку легкої промисловості на інноваційних засадах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора екон. наук [Електронний ресурс] / А. П. Гречан ; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. - Донецьк, 2006. - 31 с. - Режим доступу : <http://disser.com.ua/contents/35434.html>.
- Нефьодова Ю. В. Напрямки розвитку легкої промисловості / Ю. В. Нефьодова // Вісник ДонНУЕТ. - Донецьк, 2010. - № 3 (47). - С. 20-25. - (Сер.: Екон. науки).
- Нефьодова Ю. В. Регіональне середовище як фактор ефективного функціонування підприємств промисловості / Ю. В. Нефьодова // Вісник ДонНУЕТ. - Донецьк, 2010. - № 4 (48). - С. 263-269. - (Сер.: Екон. науки).
- Норткотт Д. Принятие инвестиционных решений / Д. Норткотт ; [пер.с англ. под ред. А. Н. Шохина]. - М. : Банки и биржи : ЮНИТИ, 1997. - XXVIII, 219 с.
- Index of economic freedom in 1999. Washington D.C. / [ed. K. R. Holmes, Johnson] ; The Heritage Foundation // The Wall Street Journal. - Washington D.C.; New York. - 1999. - P. 9.
- New scoreboard of Economic Intelligence Union ranks business climate across the world // Translition Newsletter. - 2001. - Vol. 12, № 3. - P. 47-48.
- Levitt T. Marketing / T. Levitt // Harvard Business Review. - 1960. - July-August. - P. 45-56.
- Боршан О. Проблеми розвитку легкої промисловості в Україні [Електронний ресурс] / О. Боршан // Ефективність бізнесу в умовах трансформації економіки : матеріали конференції 23.11.2012. - Режим доступу : <http://conf-cv.at.ua/forum/95-928-1>.

Нефедова Юлия,

кандидат экономических наук, доцент кафедры инвестиционного менеджмента Донецкого национального университета экономики и торговли имени Михаила Туган-Барановского

Олифирова Юлия,

кандидат экономических наук, доцент кафедры контроля и анализа хозяйственной деятельности Донецкого национального университета экономики и торговли имени Михаила Туган-Барановского

КОМПЛЕКС МЕРОПРИЯТИЙ ДЛЯ РАЗВИТИЯ ЛЕГКОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ УКРАИНЫ

В статье рассмотрены преимущества и недостатки развития легкой промышленности, комплекс мероприятий для украинских предприятий в пределах мировой антикризисной политики. Проанализированы возможности действенного влияния субъектов инвестиционной среды на потребительский спрос

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционная среда, легкая промышленность, потребительский спрос.

Nefiodova Julia,

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, of the Investment Management Department, M. Tugan-Baranovsky Donetsk National Economics and Trade University

Olifirova Julia,

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, of the Control and Economic Analysis Department, M. Tugan-Baranovsky Donetsk National Economics and Trade University

A COMPLEX OF MEASURES IS FOR DEVELOPMENT OF LIGHT INDUSTRY OF UKRAINE

Advantages and lacks of development of light industry are considered in the article. It is the meaningful source of the tax entering budget, most enterprises of industry are determining in the structure of cities. It is exposed, that industry is provided by possibility of creation of far of cheap workplaces. Growth of production in light industry can have a multiplicative effect on investment demand in the state.: Homogeneity of raw material and materials, unity of the economic setting of products, community of material and technical base, special professional composition of shots are the features of difficult particular branch complex of enterprises. To positive descriptions of investment environment behave: presence of organizational associations of enterprises, consultative deliberative bodies, powerful scientifically research and educational bases. It is investigational, that the modern state of industry: reduction of level of production volumes, amounts of enterprises, quantity of workings, level of investing, in modernization et cetera Industry demonstrates the low indexes of dynamics of rates of development, level of profitability, middle ettlings. The basic problem of light industry is: material unwell-being of minimum consumer basket from a set of unfood commodities; incompleteness of statistical calculation of consumption of products; advantage of commodities of shadow industry, "grey" import (contraband goods) and commodities "sekondkhend". The main possibilities of effective influence of subjects of investment environment are analysed on consumer demand. Main support of industry in the world is a state financial help as favourable credits. On the whole all complex of measures, which can be applied to the Ukrainian enterprises within the limits of world practice after a crisis it is possible to erect to: stimulation of demand of users; to sponsorship of producers and producers-exporters; increase of efficiency of production; development of point-of-sale relations. A chain mechanism must expressly work for successful work of industry: raw material is a production - sale. A practical analysis witnessed low efficiency of marketing policy of enterprises of industry. Not enough network structures are used for sales, absent centers of herd trade with a complete assortment from fabrics and furniture to the finished products, not enough practical experience for creation and "promotion" of own brand of clothes, the special areas and industrial blocks of light industry do not develop.

Keywords: investments, investment environment, light industry, consumer demand.

REFERENCES

1. Grechan A.P. (2006), *Methodological bases of development of light industry on innovative principles*, Abstract of thesis for the degree of doctor of economic sciences, National academy of sciences of Ukraine, Institute of economy and industry, Donetsk, 31 p., available at: <http://dissser.com.ua/contents/35434.html>.
2. Nefedova Y. V. (2010), Directions of development light industry, *Announcer of the Donetsk national university of economy and trade of the name of Mikhayla Tugan-Baranovskogo*, Series are Economic sciences, № 3 (47), pp. 20-25.
3. Nefedova Y. V. (2010), Regional environment as factor of the effective functioning of enterprises of industry, *Announcer of the Donetsk national university of economy and trade of the name of Mikhayla Tugan-Baranovskogo*, Series are Economic sciences, № 4 (48), pp. 263-269.
4. Nortkott D. (1997), *Acceptance of investment decisions*, The Jars and exchanges, YUNITI Press, Moscow, XXVIII, 219 p.

5. Holmes K. R. (1999), Index of economic freedom in 1999, Washington D.C., The Heritage Foundation, *The Wall Street Journal*, New York, p. 9.
6. New scoreboard of Economic Intelligence Union ranks business climate across the world (2001), *Translition Newsletter*, Vol. 12, № 3, pp. 47-48.
7. Levitt T. (1960), *Marketing*, Harvard Business Review, July-August, pp. 45-56.
8. Borshan A. (2012), Problems of light industry in Ukraine, available at: <http://conf-cv.at.ua/forum/95-928-1>.

© Нефьодова Юлія, Оліфірова Юлія
Надійшла до редакції 29.05.2013

УДК 336.717

ПАПАКА ОЛЕКСАНДР,

*доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри банківської справи
Донецького національного університету економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського*

ПАНАСЕНКО ГАННА,

*кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів
Макіївського економіко-гуманітарного інституту*

ОЦІНКА КОРИСНОСТІ ВКЛАДНИКІВ ВІД ДЕПОЗИТНИХ ОПЕРАЦІЙ

Стаття присвячена вивченню питань, пов'язаних з оцінкою корисності вкладників від проведення депозитних операцій. Розглянуто еволюцію виникнення й розвитку поняття "корисність". Виявлено проблеми оцінки ефективності вкладників банківських установ. Сформульовано визначення дефініції "корисність вкладників", проаналізовано особливості оцінки ефективності ринку капіталів. Розроблено моделі оцінки корисності вкладників у результаті повернення депозиту в повній сумі й із відсотками, часткового повернення депозиту й неповернення депозиту в результаті банкрутства банківської установи. Визначені причини, згідно з якими фізичні особи-вкладники розміщують депозит у тому чи іншому банку.

Ключові слова: депозит, банк, корисність, вкладник, банкрутство, відсоток.

Постановка проблеми. Корисність - складна макро- й мікроекономічна категорія, фундаментальна галузь знань, яка давно цікавить учених, фахівців і практиків і до цього дня має багато невирішених проблем. Корисність носить прихований, індивідуальний і багатогранний характер, а тому є складним поняттям для оцінки, особливо це стосується фінансової сфери, сфери фінансових продуктів та послуг, якими користуються фізичні особи, як найбільш незахищений сегмент учасників ринку капіталів. Наче це твердження доводить остання фінансова криза. Коли вкладники спостерігають за економічними індикаторами й відчувають, що грошові надходження банків будуть невеликими - починається "банківська паніка", а це у свою чергу негативно позначається не тільки на корисності самих інвесторів, а й на корисності банківських установ, корисності реального сектора економіки, населення та всієї господарської системи держави в цілому. Виходячи із цього, дослідження, присвячене вивченню ко-

рисності користувачів депозитних послуг, уточненню процедури її оцінки, має безперечно актуальність, теоретичну й практичну значущість.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проведений науковий огляд публікацій різних авторів свідчить про те, що проблема корисності, як економічна категорія, почала широко вивчатися вченими зарубіжних країн у XIX столітті. Причому вона особливо зацікавила вчених-економістів Англії та Америки. Так, П. Самуельсон у своїй роботі зазначає: "Сто років тому економісти проголосили один важливий закон, що нагадує закон спадної прибутковості. Однак цей закон свідчить не про додаткові результати, а про зміну психологічної корисності в міру споживання все нових і нових порцій цього товару ... " [1]. І далі вчений уже досліджує сутність категорії "корисність", загальну й граничну корисність, умови рівноваги, ефект заміни й доходу та інші закономірності процесу прояви корисності. Значний внесок у вивчення корисності й теорії спо-